

Celovita presoja vplivov na okolje – izkušnje s priprave območnih gozdnogospodarskih in lovsko upravljaljskih načrtov 2021–2030

The strategic environmental assessment – experience from the preparation of regional forest management and game management plans 2021–2030

Mag. Matjaž GUČEK¹, dr. Tina SIMONČIČ¹, Gregor DANEV¹, Matjaž HARMEL², Sašo WELDT², dr. Matija STERGAR¹

Izvleček:

Celovita presoja vplivov na okolje (CPVO) je postopek, s katerim je mogoče ugotoviti in oceniti vplive načrtovanih ukrepov načrta na okolje ter vključenost zahtev drugih institucij v načrt. Skladno z Zakonom o varstvu okolja (ZVO-2) je treba CPVO izvesti tudi za načrte s področja gozdarstva. V okviru obnove območnih gozdnogospodarskih načrtov (GGN GGO 2021–2030) ter lovsko upravljaljskih načrtov (LUN LUO 2021–2030) je bil za omenjene načrte prvič izveden postopek CPVO, in sicer en postopek za vseh štirinajst GGN GGO 2021–2030 ter en postopek za petnajst LUN LUO 2021–2030. Postopek CPVO se je začel z vsebinjenjem, v okviru katerega je bila na podlagi opredelitve pomembnih vplivov plana skupaj s pristojnim ministrstvom in mnenjedajalci sprejeta odločitev o vsebinah, ki se bodo presojale v nadaljevanju postopka CPVO. Za vsak sklop načrtov je bilo pripravljeno okoljsko poročilo z dodatkom, v katerem so se opredelili, opisali in ovrednotili pomembni vplivi izvedbe obeh sklopov načrtov na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturne dediščine. Vpliv izvedbe GGN GGO 2021–2030 na okoljska cilja *Trajnostna raba in varstvo naravnih virov* ter *Blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe* je bil zaradi številnih pozitivnih učinkov načrtov ocenjen kot pozitiven (ocena A). Vpliv izvedbe GGN GGO 2021–2030 na okoljska cilja *Ohranjena kulturna dediščina* in *Ohranjena narava* je bil zaradi nekaterih pomanjkljivosti v načrtih ocenjen kot C – nebitven vpliv ob upoštevanju omilitvenih ukrepov. Ocenjeno je bilo, da bodo z izvedbo vsakega LUN LUO 2021–2030 nastali nebitveni negativni vplivi (ocena B) na okoljski cilj *Trajnostna raba in varstvo naravnih virov* in da bo vpliv izvedbe vseh petnajstih LUN LUO 2021–2030 na okoljski cilj *Ohranjena narava* nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov (ocena C). V obeh okoljskih poročilih so bili navedeni omilitveni ukrepi, ki so bili vgrajeni v osnutek načrtov. CPVO je dolgotrajen in zapleten postopek, ki znatno podaljšuje čas sprejemanja območnih načrtov. Vendar pa zaradi poglobljene presoje mnenjedajalcev in presojevalcev daje načrtom bistveno večjo težo. Hkrati se s CPVO izboljšuje vpetost gozdarskega in lovskega načrtovanja v okoljsko politiko Slovenije, kar daje obema sektorjema večjo veljavo.

Ključne besede: gozdnogospodarsko načrtovanje, lovsko načrtovanje, območni načrti, vplivi načrtov na okolje, okoljsko poročilo, dodatek, omilitveni ukrepi

Abstract:

Strategic environmental assessment (SEA) is a procedure aimed at identifying and assessing the impacts of a plan in order to ensure that the principles of sustainable development, integrity and prevention are implemented. In accordance with the Law on protection of the environment (ZVO-2), SEA must also be carried out for plans in the field of forestry. In the frame of revision of regional forest management (GGN GGO 2021–2030) and game management plans (LUN LUO 2021–2030), SEA was carried out, namely one for all 14 GGN GGO 2021–2030 and one for 15 LUN LUO 2021–2030. SEA procedure started with the scoping, in the context of which decisions on the issues that were to be assessed in the latter stages of the SEA were determined together with competent ministry and the opinion makers. For each set of plans, an environmental report including appropriate assessment was drafted, in which the important impacts of the implementation of both sets of plans on the environment, nature conservation, protection of human health and cultural heritage were defined, described and assessed. The impact of the implementation of GGN GGO 2021–2030 on the environmental objectives *Sustainable use and protection of natural resources* and *Mitigation and adaptation to climate changes* was assessed as positive (grade A) due to many positive impacts of the plans. The impact of the implementation of GGN GGO 2021–2030 on the environmental objectives *Preserved cultural heritage* and *Preserved nature* was assessed with the grade C (non-material impact due to the implementation of mitigation measures) due to some

¹ Mag. M. G., dr. T. S., G.D., dr. M. S. Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, Slovenija. zgs.tajnistvo@zgs.si

² M. H., S. W. ZaVita, d. o. o., Tomiškova ulica 40, 1000 Ljubljana, Slovenija, info@zavita.si

shortcomings in the plans. It was assessed that the implementation of each LUN LUO 2021–2030 will lead to non-material impacts (grade B) on the environmental objective *Sustainable use and protection of natural resources* and that the implementation of 15 LUN LUO 2021–2030 on the environmental objective *Preserved nature* will be non-material due to the implementation of mitigation measures (grade C). The defined mitigation measures were integrated into the draft plans. SEA is a long-term and complex procedure, which significantly prolongs the period of adaptation of plans. However, it gives more weight to the plans due to the in-depth assessment by opinion makers and assessors. In addition, SEA improves the inclusion of forestry and game management planning in the environmental policy of Slovenia, which gives both sectors greater validity.

Key words: forest management planning, game management planning, regional plans, impacts of the plan on the environment, environmental report, appropriate assessment, mitigation measures

1 UVOD

Okoljske presoje so pomembno orodje varstva okolja. Obstajajo različni instrumenti okoljskih presoj, med ključnima sta presoja vplivov na okolje (PVO) za posege v okolje in celovita presoja vplivov na okolje (CPVO) za plane (Matko in Golobič, 2012). Celovita presoja vplivov na okolje je večstopenjski proces, s katerim sistematično prepoznamo in ovrednotimo potencialne vplive (učinke) predlaganih načrtov, programov ali zakonodajnih ukrepov v povezavi s fizičnimi, kemičnimi, biološkimi, kulturnimi, zdravstvenimi in socio-ekonomskimi komponentami okolja (Canter, 1997). Mednarodno se uporablja »kot orodje za preventivno upravljanje okolja, ki zagotavlja, da so predlagani ukrepi ekonomsko upravičeni, socialno pravični in okoljsko trajnostni« (Joseph in sod., 2018). Direktiva 2001/42/ES o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje se nanaša na okoljske presoje (v nadaljevanju SEA Direktiva) in določa strateško presojo vplivov načrtov in programov na okolje (Directive, 2001); določa osnovne zahteve glede presoj vplivov na okolje in strateških presoj na nacionalni ravni (Directive, 2001). V slovensko zakonodajo je direktiva prenesena z Zakonom o varstvu okolja (ZVO-2, 2022), ki določa, da je treba zaradi uresničevanja načel trajnostnega razvoja v postopku priprave plana, katerega izvedba lahko pomembno vpliva na okolje, izvesti celovito presojo vplivov njegove izvedbe na okolje (ZVO-2, 2022). S postopkom je mogoče ugotoviti in oceniti vplive na okolje ter vključenost zahtev glede varstva okolja, ohranjanja narave, varstva človekovega zdravja, podnebnih ciljev in odporosti na podnebne spremembe, glede krajine in kulturne dediščine v načrt (ZVO-2, 2022).

Gozdnogospodarski načrti gozdnogospodarskih območij (GGN GGO) in gozdnogospodarski načrti gozdnogospodarskih enot (GGN GGE) so ključno orodje za načrtovanje gospodarjenja z gozdovi in rabe gozdnega prostora. So orodje za zagotavljanje trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja in prek temeljnih strategij, usmeritev ter ukrepov določajo načine za doseganje ekoloških, socialnih in proizvodnih/ekonomskih ciljev. Podobno so dolgoročni (in posledično tudi kratkoročni) lovsko upravljavski načrti lovsko upravljavskih območij (LUN LUO) ključno orodje usmerjanja razvoja populacij divjadi in okolja na način, da medsebojno usklajeno zasledujemo vse strateške upravljavske cilje, kot so: trajnostno ohranjanje vseh avtohtonih živalskih in rastlinskih vrst, trajnostna raba divjadi in preprečevanje neželenih vplivov divjadi v okolju.

Na podlagi Zakona o gozdovih (ZG, 1993) je pomemben del tudi vključevanje usmeritev, ki jih pripravijo pristojni organi in organizacije. Z naravovarstvenimi smernicami Zavoda za varstvo narave (ZRSVN), kulturnovarstvenimi usmeritvami Zavoda za varstvo kulturne dediščine (ZVKD) ter usmeritvami za področje upravljanja z vodami Direkcije Republike Slovenije za vode (DRSV) so v načrte vključene prostorske podlage, usmeritve, ukrepi in omejitve. Tako se zagotavlja vključevanje varstvenih ciljev s področij narave, voda ter kulturne dediščine v gospodarjenje z gozdovi, kar je skladno s sektorsko zakonodajo s področja varstva okolja (ZVO-2, 2020; Zakon o ohranjanju narave [ZON], 2004; Zakon o vodah [ZV-1], 2002; Zakon o varstvu kulturne dediščine [ZVKD], 2008; ipd.). Z vključitvijo ukrepov za doseganje varstvenih ciljev so GGN GGE postali neposredno potrebni za varstvo območij Natura

2000 (Kogovšek in sod., 2011) in tako pomembno orodje za zagotavljanje varstva narave ter ohranjanje ugodnega stanja kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst na območjih Natura 2000. Takšna zasnova aktivnega varovanja takih območij je v evropskem merilu izviren in edinstven primer (Poljanec in sod., 2019).

Skladno z Direktivo SEA in s 77. členom ZVO-2 je tudi za načrt s področja gospodarjenja z gozdovi, ki ga na podlagi zakona sprejme pristojni organ države, potrebno izvesti CPVO. Za načrt je treba skladno z ZVO-2 na Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), sektor za strateško presojo vplivov na okolje, oddati vlogo za odločitev, ali je zanj potrebna celovita presoja vplivov na okolje. V dosednji praksi priprave GGN GGO, GGN GGE in LUN LUO celoten postopek CPVO še ni bil izveden, saj je bilo praktično v vseh primerih (razen GGN GGE Šentjernej) odločeno, da vplivi načrta ne bodo bistveni in izvedba CPVO ni potrebna.

V letu 2020 je Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) skladno z določili ZG začel s postopkom obnove GGN GGO 2021–2030 ter LUN LUO 2021–2030 in pri tem s pristojnim ministrstvom (MKGP) sprejel odločitev, da se za vseh štirinajst GGN GGO in petnajst LUN LUO izvede postopek CPVO. Tako so se skladno s prej omenjenim zakonom (ZVO-2) in Uredbo o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uredba, 2005) GGN GGO in LUN LUO prvič doslej presojali v postopku CPVO. Za štirinajst GGN GGO 2021–2030 in petnajst LUN LUO 2021–2030 sta bili pripravljene okoljski poročili z opredelitvijo, opisom in ovrednotenjem vplivov izvedbe načrtov na okolje in možnih alternativ. Glede na pripravljene okoljske poročili so bili načrti ustrezno dopolnjeni, s čimer so bili ugotovljeni negativni vplivi načrtov omiljeni na sprejemljivo raven.

V prispevku navajamo poglobitve značilnosti postopka CPVO za štirinajst GGN GGO 2021–2030 ter petnajst LUN LUO 2021–2030, povzemamo ključne vsebine vrednotenja vplivov izvedbe načrtov vključno z omilitvenimi ukrepi in priporočili ter navajamo glavne prednosti in slabosti postopka ter glavne dosežke in prispevke CPVO za prihodnje načrtovanje in upravljanje z gozdovi ter divjadjo.

2 POSTOPEK CELOVITE PRESOJE VPLIVOV NA OKOLJE V OKVIRU PRIPRAVE GGN GGO 2021–2030 IN LUN LUO 2021–2030

Postopek CPVO je trostopenjski upravni postopek, ki ga vodi MOP, Direktorat za okolje, Sektor za strateško presojo vplivov na okolje, da bi ugotovil in ocenil vplive na okolje, vključenost zahtev drugih institucij v načrt ter na podlagi ugotovitev izboljšal načrte na način, da bodo negativni vplivi njihove izvedbe na okolje čim manjši. Prva faza postopka skladno s 77. členom ZVO-2 zajema odločitev o obveznosti izvedbe CPVO, druga faza postopka skladno z 80. členom ZVO-2 zajema mnenje o ustreznosti okoljskega poročila in tretja faza skladno s 84. členom ZVO-2 odločitev o sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje. Postopek je podrobneje opredeljen še v podzakonskih aktih s področja CPVO. Pri izvedbi postopka je treba upoštevati še 78. člen Zakona o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt, 2008) in ZON (členi 101, 101a-f). Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Pravilnik, 2010) v 34. členu podrobneje opredeli postopek izdelave območnih načrtov v primeru CPVO.

GN GGO in LUN LUO sprejema vlada Republike Slovenije, in sicer na isti seji za vse načrte hkrati. Da bi se izognili pripravi več okoljskih poročil za posamezne načrte, za katere bi MOP na podlagi mnenj mnenjedajalcev odločil, da je potreben postopek CPVO, je bilo že v začetni fazi z MKGP in MOP dogovorjeno, da se izvede en postopek CPVO za vseh štirinajst GGN GGO 2021–2030 ter en postopek za vseh petnajst LUN LUO 2021–2030. To je primer dobre prakse tudi v evropskem merilu, saj dobivamo s potrditvijo GGN GGO in LUN LUO celovite načrte za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo, ki so okoljsko presojani za celotno območje države, kar je unikum v EU.

Postopek CPVO se je začel z vsebinjenjem, v okviru katerega se na podlagi opredelitve pomembnih vplivov plana sprejeme odločitev o vsebinah, o katerih se presoja v nadaljevanju postopka CPVO. Pri vsebinjenju so sodelovali predstavniki MOP, Sektorja za strateško presojo vplivov na

okolje, in mnenjedajalci: Ministrstvo za kulturo (MK), Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKG), Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO), Zavod republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN), Direkcija Republike Slovenije za vode (DRSV) in Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ). Sodelovalo je tudi Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS), ki je skladno z zakonom dobilo status stranskega udeleženca. Za obravnavo v okoljskem poročilu so bili za vrednotenje vplivov GGN GGO 2021–2030 določeni štirje okoljski cilji s podrobnejšimi kazalniki: a) *Trajnostna raba in varstvo naravnih virov*, b) *Ohranjena narava*, c) *Ohranjena kulturna dediščina ob upoštevanju in ohranjanju lastnosti enot kulturne dediščine*, d) *Blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe*. Za vrednotenje LUN LUO 2021–2030 je bilo določeno, da je treba vrednotiti dva okoljska cilja: a) *Trajnostna raba in varstvo naravnih virov* in b) *Ohranjena narava*. Za vsak okoljski cilj so bila skladno z zakonodajo (Uredba ..., 2005) določena tudi merila vrednotenja.

Skladno z Uredbo (Uredba, 2005) je osrednji del CPVO izdelava okoljskega poročila, ki je dokument, v katerem se opredelijo, opišejo in ovrednotijo pomembni vplivi izvedbe plana na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturne dediščine ter možne alternative, ki upoštevajo okoljske cilje in značilnosti območja, na katerega se nanaša plan. Tretji člen omenjene Uredbe določa tudi, da če se plan nanaša na zavarovana območja, posebna varstvena območja in potencialna posebna ohranitvena območja v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave (varovana območja), se pri pripravi okoljskega poročila uporabljajo tudi določbe predpisa, ki ureja presojo sprejemljivosti vplivov izvedbe planov na varovana območja. Ker GGN GGO 2021–2030 in LUN LUO 2021–2030 posegajo tudi na varovana območja, je bil skladno s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Pravilnik, 2004) za vsako od okoljskih poročil pripravljen dodatek za presojo sprejemljivosti vplivov plana na varovana območja (eden za GGN GGO ter drug za LUN LUO), ki mora biti skladen s predpisi s področja varstva okolja. Iz njega mora biti razvidno, da

so bili obravnavani vsi tisti elementi plana, ki lahko sami ali s kumulativnimi vplivi z drugimi plani ali posegi v naravo pomembno vplivajo na varovana območja.

Priprava okoljskih poročil z dodatkom je potekala sočasno z izdelavo GGN GGO in LUN LUO 2021–2030. Ključni del okoljskih poročil in dodatkov je vrednotenje vplivov načrta na okolje, s katerim je bilo mogoče začeti šele, ko so bili osnutki GGN GGO in LUN LUO 2021–2030 dokončno pripravljeni. Po oddaji okoljskih poročil in dodatkov na MOP so mnenjedajalci podali pripombe in predloge za dopolnitev. Skupina za pripravo okoljskih poročil in dodatkov se je do pripomb opredelila in jih z mnenjedajalci ter stranskim udeležencem usklajevala tudi na sestankih, na katerih je prišlo do dogovora o možnostih dopolnitev in določitvi ustreznih omilitvenih ukrepov. Bil je večfazni proces z večkratnim dopolnjevanjem vsebin in podajanjem povratnih mnenj mnenjedajalcev ter stranskega udeleženca.

Dopolnjeni okoljski poročili z dodatkom sta bili po prejemu mnenja o ustreznosti okoljskega poročila javno razgrnjeni in predstavljeni na vseh štirinajstih javnih obravnavah posameznih GGN GGO 2021–2030 in LUN LUO 2021–2030. Okoljski poročili in dodatka na varovana območja so se na podlagi prejetih pripomb dopolnili, skladno z omilitvenimi ukrepi iz okoljskih poročil in dodatkov so se dopolnili tudi GGN GGO in LUN LUO. Trenutno poteka zadnja faza CPVO, v kateri MOP skladno z zakonodajo ugotavlja sprejemljivost vplivov izvedbe načrtov na okolje. CPVO je za GGN GGO in LUN LUO izveden prvič in zaradi obsežnosti načrtov, številnih usklajevanj in dopolnjevanj doslej traja že približno leto in pol.

3 VREDNOTENJE VPLIVOV IZVEDBE GGN GGO IN LUN LUO 2021–2030 NA OKOLJE

3.1 Vrednotenje potencialnih vplivov

Ključni del izdelave okoljskega poročila je vrednotenje vplivov plana, v katerem na podlagi Uredbe (2005) vrednotimo, kako s planom načrtovani posegi vplivajo na uresničevanje okoljskih ciljev plana. Opredeljeno je z velikostnimi razredi z

oznakami od A do E z razredom X za primer, ko vplivov ni mogoče oceniti. Za vsak izbrani kazalnik so določeni zadnji podatki o stanju in trend razvoja kazalnika. V okviru vrednotenja so določeni tudi potencialni vplivi načrta za vsak okoljski cilj ločeno za GGN GGO 2021–2030 ter LUN LUO 2021–2030 (Preglednici 1, 2). Za dodatek okoljskemu poročilu so bili potencialni vplivi načrta usklajeni tudi z mnenjedajalci (ZRSVN in DOPPS). Glede na merila po standardizirani metodologiji (Uredba, 2005) smo nato vrednotili vplive vseh potencialnih vplivov, pri čemer smo za referenčne vrednosti pri oceni ustreznosti stanja / vplivov upoštevali vse dosedanje in najnovejše raziskave s področij.

Vrednotili smo tiste segmente načrtov, ki vsebujejo načrtovane aktivnosti (torej predvsem poglavja ciljev, temeljnih strategij, usmeritev in ukrepov), ki lahko pomembno vplivajo na v vsebinjenju določene okoljske cilje (Slika 1).

Predvsem pri vrednotenju potencialnih vplivov načrtov na varovana območja se je izkazala potreba po dodatnih podrobnih analizah. Pri znanstvenem utemeljevanju vrednotenja, ki ga določa evropska sodna praksa, so namreč nastale težave, saj v Republiki Sloveniji sistem spremljanja biotske raznovrstnosti še ni v celoti vzpostavljen. Podobno velja tudi za spremljanje stanja vrst, varovanih z Direktivo o habitatih oz. Direktivo o pticah (Preglednica 3). Da bi se izognili nepoznavanju stanja posameznih kvalifikacijskih vrst in kvalifikacijskih habitatnih tipov, smo na podlagi analize Priloge 6.1 PUN (Danev in sod., 2020), strokovnih

izkušenj presojevalcev ob upoštevanju konkretnih varstvenih usmeritev iz naravovarstvenih smernic in z GGN GGO 2021–2030 načrtovanih ukrepov vrednotili vplive izvedbe načrtov na ključne lastnosti habitata krovnih kvalifikacijskih vrst. Ključne lastnosti habitata kvalifikacijskih vrst smo opisali z za to izbranimi kazalniki stanja gozdov (primer v Preglednici 4). Za določitev velikosti vpliva smo uporabili vrednosti varstvenih ciljev, kot jih predvideva PUN (npr. količina odmrle biomase na ha). Nato smo kazalnike stanja gozdov iz podatkovne baze ZGS analizirali za vsa območja Natura 2000 in podrobneje za dvajset kompleksnih območij Natura 2000. Kompleksna območja Nature 2000 obsegajo več kot 87 % vseh gozdov na območjih Natura 2000 in so ključna za ohranjanje ugodnega stanja kvalifikacijskih vrst in gozdnih habitatnih tipov. Dodatna analiza je bila narejena na nekaterih ključnih osrednjih conah, kjer so krovne kvalifikacijske vrste ptic (zlasti detli in muharji) z večjimi zahtevami glede določenih kazalnikov (npr. odmrle lesna biomasa, delež negospodarjenih gozdov, delež drevja v sestojih nad 30 cm). Zato zanje naravovarstvene smernice in PUN določajo posebne varstvene usmeritve in ukrepe. Sledila je primerjava ekoloških določil krovnih kvalifikacijskih vrst, katerih velikost je določena v PUN z vrednostmi kazalnikov, načrtovanimi v GGN GGO 2021–2030, pri čemer smo kot izhodiščno stanje upoštevali rezultate, pridobljene v podrobnih analizah. Na podlagi takšnega vrednotenja smo ugotovili ustreznost usmeritev v posameznem GGN GGO.

Slika 1: Koraki vrednotenja potencialnih vplivov plana za izbrani okoljski cilj

Preglednica 1: Kazalniki vrednotenja za posamezen okoljski cilj za GGN GGO 2021–2030 (povzeto po Okoljskem poročilu za štirinajst območnih gozdnogospodarskih načrtov za obdobje 2021–2030 [Okoljsko poročilo GGN GGO], 2022)

Okoljski cilj	Kazalniki vrednotenja	Potencialni vplivi plana	Ocena
Trajnostna raba in varstvo naravnih virov	- površina gozda - površine gozdnega prostora s poudarjenimi funkcijami in členitev gozdnega prostora - površina opredeljenih varovalnih gozdov, gozdnih rezervatov, mirnih con, ekocelic - odprtost gozdov - delež gozdov glede na stopnje ohranjenosti drevesne sestave - delež drevja po vrstah poškodovanosti (sanitarni posek) - dolžina vodotokov v gozdnem prostoru - površina VVO v gozdnem prostoru	- zagotavljanje večnamenskosti gozdov - vpliv na stabilnost sestojev in odpornost na podnebne spremembe - vpliv na izkoriščanje proizvodnega potenciala gozdnih rastišč - vpliv na proizvodnjo kakovostnega tehničnega lesa - ohranjanje gozda na VVO in na priobalnih zemljiščih - vpliv na tla in erozijo - vpliv na zdravje ljudi in kakovost življenja - vpliv na pojav naravnih in drugih nesreč - vpliv na obremenjenost s hrupom	Pozitiven (ocena A)
Ohranjena narava	- stanje kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst - površina gozdnega prostora v območjih Natura 2000 - površina gozdov, ki so hkrati tudi del zavarovanih območij in/ali naravnih vrednot - površina gozdov, prepuščenih naravnemu razvoju (gozdni rezervati, ekocelice) - površina varovalnih gozdov - površina mirnih con - volumen odmrle lesne biomase, puščene v gozdu - površina gozdnega prostora s 1. stopnjo poudarjenosti funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti - površina gozdnega prostora s 1. stopnjo poudarjenosti funkcije varovanja naravnih vrednot	(A) vplivi na ohranjenost biotske raznovrstnosti v gozdovih zunaj območij z naravovarstvenim statusom (B) vplivi na območja z naravovarstvenim statusom (vrednoteno v dodatku): - površina negospodarjenih gozdov glede na varstvene cilje - intenziviranje gospodarjenja z gozdovi - delež in struktura odmrle lesne mase glede na varstvene cilje - sadnja drevesnih vrst - upravljanje s tujerodnimi vrstami - omejevanje krčitev gozdov - načrtovanje ukrepov za varstvo biodiverzitete - usmerjanje rekreacije in turizma ter upoštevanje časovnih in prostorskih omejitev pri izvajanju gozdarskih del - odpiranje zaprtih predelov gozdov - uporaba težke mehanizacije in strojne sečnje - uporaba kemičnih sredstev v gozdarstvu	Nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov (ocena C)
Ohranjena kulturna dediščina ob upoštevanju in ohranjanju lastnosti enot kulturne dediščine	- število enot kulturne dediščine v gozdnem prostoru po režimu in zvrsti (tipu) - površina območij s prilagojenim gospodarjenjem z namenom ohranjanja kulturne dediščine - površina enot kulturne dediščine po zvrsti (tipu) s prilagojenim gospodarjenjem (glede na varstvene usmeritve po zvrsti (tipu) KD) z namenom ohranjanja kulturne dediščine	- poseg v objekt ali območje kulturne dediščine - trajnostna raba kulturne dediščine	Nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov (ocena C)
Blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe	- ponori ogljika - kazalci vplivov na blaženje podnebnih sprememb - kazalci vplivov na prilagajanje na podnebne spremembe	- blaženje podnebnih sprememb - prilagajanje na podnebne spremembe	Pozitiven (ocena A)

Preglednica 2: Kazalniki vrednotenja za posamezen okoljski cilj za LUN LUO 2021–2030 (povzeto po Okoljskem poročilu za petnajst dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021–2030 [Okoljsko poročilo LUN LUO], 2022)

Okoljski cilj	Kazalniki vrednotenja	Potencialni vplivi plana	Ocena
Trajnostna raba in varstvo naravnih virov	• število odvzetih osebkov parkljaste divjadi • delež površin z neuspešnim pomlajevanjem zaradi vpliva divjadi • delež površin z neuspešnim pomlajevanjem zaradi vpliva divjadi, kjer se stanje objedenosti (bukovo mladje) izboljšuje • višina škode v kmetijstvu • površine, namenjene izboljšanju habitatnih razmer • število krmišč po namenu • število/površina območij, pomembnih za divjad	1. uravnavanje številčnosti divjadi 2. oblikovanje življenjskega okolja divjadi 3. usklajevanje rabe prostora	Nebistven (ocena B)
Ohranjena narava	• stanje kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst, • trendi populacij divjadi • število tujerodnih vrst divjadi • površina zavarovanih območij, število naravnih vrednot • število zavarovanih vrst v Republiki Sloveniji	1. urejanje življenjskega okolja divjadi 2. upravljanje s tujerodnimi vrstami divjadi 3. vplivi lova na populacije prostoživečih živali 4. lov s pastmi ob vodotokih, kjer se pojavljata bober in vidra 5. zagotavljanje zadostne plenske baze kvalifikacijskih vrst Natura 2000 – volka in risa 6. uvažanje varstva biokoridorjev 7. zagotavljanje uspešnosti pomlajevanja gozdnih kvalifikacijskih habitatnih tipov 8. doseljevanje gojenih osebkov divjadi 9. vpliv na ekološko pomembna območja, 10. vpliv na zavarovana območja	Nebistven zaradi izvedbe omiljenih ukrepov (ocena C)

Preglednica 3: Državni monitoringi za nekatere izbrane gozdne vrste ptic (Danev in sod., 2020).

Vrsta	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Koconogi čuk	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Gozdni jereb	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Črna štoklja	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Belohrbti detel	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Črna žolna	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Belovrati muhar	da	da	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Mali muhar	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Mali skovik	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Belorepec	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Srednji detel	da	da	ne	da	ne	da	ne	da	ne	da	da	da	da	da	da	da	da
Sršenar	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Triprsti detel	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
Pivka	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Kozača	da	da	da	da	da	da	da	da	ne	da	da	da	ne	ne	ne	ne	ne

Preglednica 4: Izsek iz Preglednice 19 Dodatka okoljskemu poročilu: Količina odmrle lesne biomase v gozdovih kompleksnih območjih Natura 2000 po GGO (vir: Dodatek okoljskemu poročilu za presojo sprejemljivosti izvedbe štirinajstih območnih gozdnogospodarskih načrtov za obdobje 2021–2030 na varovanih območjih [Dodatek okoljskemu poročilu GGN GGO], 2022)

Kompleksno območje	Stoječa in ležeča odmrla drevesa v B+C raz. deb. razredih (št./ha)	Delež odmrle biomase vseh debelinskih razredov v celotni LZ (%)	Trend 2007–2020	Delež odmrle biomase debel. razredov B+C v celotni LZ (%)	Trend 2007–2020	GGO	Stoječa in ležeča odmrla drevesa v B+C raz. debelin. razredih (št./ha)	Delež odmrle biomase vseh debelinskih razredov v celotni LZ (%)	Delež odmrle biomase debel. razredov B+C v celotni LZ (%)
Boč - Haloze - Donačka gora	4	5,9	+	2,5	+	Celje	2	2,2	0,8
						Maribor	4	6,4	2,6
Bohor	3	8,8	+	2,0	–	Brežice	3	8,9	2,0
						Celje	8	6,3	4,3
Drava	5	6,8	+	3,1	+	Maribor	5	6,8	3,1
Goričko	4	7,2	+	2,1	+	Murska Sobota	4	7,2	2,1
Gorjanci - Radoha	3	5,4	+	1,7	–	Novo Mesto	3	4,9	1,7
						Brežice	3	7,0	1,7

3.2 Ocene, omilitveni ukrepi in priporočila

Glede na razred vpliva za posamezni okoljski cilj lahko določimo naslednje ocene:

A – ni vpliva oziroma je vpliv pozitiven

B – nebistven vpliv

C – nebistven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov

D – bistven vpliv

E – uničujoč vpliv

X – ugotavljanje vpliva ni mogoče

V sklopu vrednotenja poleg ocene določimo tudi omilitvene ukrepe in priporočila. Če ugotovimo bistvene ali uničujoče vplive plana ali s planom načrtovanega posega v okolje, preverimo, ali bi jih z ustreznimi omilitvenimi ukrepi lahko preprečili, omilili ali odpravili v taki meri, da bi vplivi izvedbe načrta postali sprejemljivi za okolje. Omilitvene ukrepe je treba obvezno upoštevati, in sicer tako, da jih do sprejema načrta posodobimo na način, kot ga predvideva omilitveni ukrep. Priporočila nimajo enake teže. Pripravljalci načrta jih upoštevajo po lastni presoji. Priporočila so tako predvsem orodje za izboljšanje načrta in njegove izvedljivosti. V GGN GGO 2021–2030 in LUN LUO 2021–2030 so priporočilom, ki se nanašajo na načrte, dodana tudi priporočila, ki presegajo njihov načrtovalski okvir. Z njimi smo opozorili na sistemske pomanjkljivosti in mogoče izboljšave, ki vodijo v spremembe, za katere je potreben širši strokovno-politični razmislek.

3.2.1 Ocena vpliva za GGN GGO 2021–2030

Vpliv izvedbe GGN GGO 2021–2030 na okoljska cilja *Trajnostna raba in varstvo naravnih virov ter Blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe* je bil, predvsem zaradi spodbujanja trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja, spodbujanja naravne obnove sestojev in spodbujanja ali pospeševanja rastiščem prilagojene drevesne sestave, krepitve stabilnosti in odpornosti gozdov, akumulacije prirastka in povečevanja lesnih zalog, izvajanja obnovitvenih in negovalnih del v gozdovih, pravočasnega in pravilnega ukrepanja po ujmah, krepitve funkcij gozdov in podobno, ocenjen kot pozitiven (ocena A).

Pri vrednotenju vpliva izvedbe GGN GGO 2021–2030 na okoljski cilj *Ohranjena kulturna dediščina ob upoštevanju in ohranjanju lastnosti enot kulturne dediščine* sta se pokazala pomanjkljivo poimenovanje enot kulturne dediščine ter neuskkljenost sloja funkcije varstva kulturne dediščine z registrom kulturne dediščine, saj je bil zaradi dolgotrajnosti priprave v vmesnem obdobju že posodobljen sloj enot kulturne dediščine. Neuskkljenosti so se vključile v omilitvene ukrepe. Vpliv izvedbe GGN GGO 2021–2030 na ta okoljski cilj je bil tako ocenjen s C – nebistven vpliv ob upoštevanju omilitvenih ukrepov. Zaradi aktivnih ukrepov, ki prispevajo k celovitemu ohranjanju kulturne dediščine (npr. vedutne sečnje), so bili izpostavljeni tudi pozitivni vplivi GGN GGO 2021–2030 na ta okoljski cilj.

Pri vrednotenju vplivov izvedbe GGN GGO 2021–2030 na okoljski cilj *Ohranjena narava* je bilo ugotovljeno predvsem pomanjkljivo vključevanje usmeritev iz naravovarstvenih smernic v besedilo načrtov ter presplošno določanje ukrepov za varstvo narave na območjih Natura 2000. Skladno s tem so bili določeni omilitveni ukrepi. Vpliv izvedbe GGN GGO 2021–2030 na okoljski cilj *Ohranjena narava* je bil tako ocenjen s C – nebistven vpliv ob upoštevanju omilitvenih ukrepov. Poleg tega so bili v postopku vrednotenja ugotovljeni in izpostavljeni številni pozitivni vplivi GGN GGO 2021–2030 na ohranjeno naravo, ki zelo presegajo morebitne negativne vplive načrtov. Med njimi so izpostavljeni aktivni ukrepi, ki prispevajo k ohranjanju narave, kot so povečanje deleža površin negospodarjenih gozdov, povečanje deleža in debelinske strukture odmrlega ter odmirajočega drevja, načrtovanje ukrepov za varstvo biotske raznovrstnosti, omejevanje krčitev gozdov idr.

Omilitveni ukrepi, ki jih okoljsko poročilo nalaga GGN GGO 2021–2030 v okviru okoljskega cilja *Ohranjena kulturna dediščina ob upoštevanju in ohranjanju lastnosti enot kulturne dediščine* (štirje omilitveni ukrepi), se navezujejo na ustrezno poimenovanje in poenotenje slojev funkcije varovanja kulturne dediščine z evidencami eVRD. Omilitveni ukrepi, ki jih okoljsko poročilo nalaga GGN GGO 2021–2030 v okviru okoljskega cilja *Ohranjena narava*, se v veliki meri

navazujejo na vsebine naravovarstvenih smernic, ki jih je v postopku priprave osnutkov GGN GGO 2021–2030, skladno s predpisanim postopkom, predložil ZRSVN. Številni omilitveni ukrepi torej niso terjali novih omejitev in usmeritev k načrtom, temveč prenos obstoječih določil iz naravovarstvenih smernic v ustrezna poglavja v tistih GGN GGO, kjer je bil prenos pomanjkljiv. Dodatno so nekateri omilitveni ukrepi določali tudi dopolnitve vsebin, ki doslej niso bile vključene v načrtih. Okoljsko poročilo za cilj *Ohranjena narava* tako skupno določa 44 omilitvenih ukrepov, pri čemer se nekateri nanašajo na vse GGN GGO, drugi pa samo na določene. Omilitveni ukrepi so določili, da je treba v besedilu načrtov jasneje izpostaviti in povezati usmeritve iz naravovarstvenih smernic z načrtovanimi usmeritvami za ohranjanje narave; smiselno vgraditi naravovarstvene smernice tudi v druga poglavja načrtov ter dopolniti nekatere vsebine (npr. omejevanje posegov v gozd in gozdni prostor na ekološko najpomembnejših območjih, omejitve pri odpiranju gozdov z gozdnimi prometnicami na območju Natura 2000, usklajevanje gospodarjenja za varovalno in zaščitno funkcijo z usmeritvami s področja varstva narave, določitve mirnih con v varovanih območjih in vzpostavitev nadzora idr.); določiti konkretnije ukrepe za ohranjanje narave na območju Natura 2000, pri čemer so izpostavljene predvsem ciljne vrednosti za delež negospodarjenih gozdov in ciljni delež ter struktura odmrle lesne biomase v povezavi z vrstami in upravljavskimi conami.

Okoljsko poročilo obsega tudi priporočila za dodatno izboljšanje GGN GGO 2021–2030, ki bi še povečala pozitivne vplive načrtov na okolje, in sicer skupno sedemnajst priporočil. Nekatera od njih se nanašajo neposredno na vsebine načrtov (npr. načrtovanje nege v optimalni različici, poenostavitev prenosa smernic drugih sektorjev v besedilo načrtov, usklajevanje ukrepov za zagotavljanje varovalne funkcije in varstva narave na nižji ravni načrtov), druga posegajo na področje finančnih spodbud (npr. sofinanciranje vlaganj za optimalni obseg gojitvenih, varstvenih in drugih del ter drugih ukrepov za prilagajanje gozdov na pričakovane podnebne spremembe, sredstva podnebnega sklada za odstranjevanje in preprečevanje širjenja invazivnih tujerodnih vrst),

gozdnega nadzora (npr. povečanje aktivnosti za zagotavljanje naravovarstvenega in gozdarskega nadzora na območjih z izjemno poudarjenimi funkcijami), promocijskega dela ZGS. Navedena so bila tudi priporočila, ki presegajo GGN GGO 2021–2030 (skupno trinajst priporočil) in posegajo predvsem na dopolnitve metodologij zbiranja podatkov, spremembe zakonodaje (npr. Pravilnika o vlaganjih v gozdove, Pravilnika o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove, ZG, in ZON) in podobno.

Nabor omilitvenih ukrepov in priporočil s podrobno obrazložitvijo je naveden v okoljskem poročilu in dodatku za GGN GGO (Okoljsko poročilo GGN GGO, 2022; Dodatek okoljskemu poročilu GGN GGO, 2022).

3.2.2 Ocena vpliva za LUN LUO 2021–2030

V postopku vrednotenja je bilo ocenjeno, da bodo z izvedbo vsakega LUN LUO 2021–2030 nastali ne bistveni vplivi (ocena B) na okoljski cilj *Trajnostna raba in varstvo naravnih virov*. Pri okoljskem cilju *Ohranjena narava* so bili ugotovljeni posamezni (negativni) vplivi izvedbe petnajstih LUN LUO 2021–2030 za dopustnost naseljevanja in doseljevanja damjaka in muflona, vpliv lova race mlakarice na druge vrste vodnih ptic, vpliv različnih lovsko upravljavskih ukrepov na ekološko pomembna območja in naravne vrednote ter nekateri vplivi na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe območij Natura 2000, ki jih je mogoče omiliti z omilitvenimi ukrepi (ocena C), zaradi česar bodo omenjeni vplivi izvedbe ne bistveni.

Poleg tega so bili v postopku vrednotenja ugotovljeni in izpostavljeni številni pozitivni vplivi LUN LUO 2021–2030 na okolje v okviru obeh vrednotenih okoljskih ciljev, ki zelo presegajo morebitne negativne vplive LUN. Ugotovljeno je bilo na primer, da bodo načrti v okviru obeh ciljev zagotovili trajnostno ohranjanje vseh vrst divjadi in mnogih drugih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, pripomogli k trajnosti in stabilnosti gozdnih ekosistemov, h kakovosti in proizvodni sposobnosti gozdov, zagotavljanju drugih funkcij gozdov, ohranili oz. izboljšali ekološko povezljivost vseh tipov krajine, pomagali izboljšati krajinsko pestrost in biotsko raznovrstnost v kmetijski

krajini, prispevali k izboljšanju stanja lokalne ekonomije na podeželju in zagotovili še mnoge druge pozitivne učinke na okolje.

Omilitveni ukrepi, ki jih okoljsko poročilo nalaga LUN 2021–2030 v okviru okoljskega cilja *Ohranjena narava*, se skoraj izključno nanašajo na vsebine naravovarstvenih smernic, ki jih je v postopku priprave osnutkov LUN LUO 2021–2030, skladno s predpisanim postopkom, predložil ZRSVN. V okoljskem poročilu je bilo posredno ugotovljeno, da usmeritve, omejitve in določila iz naravovarstvenih smernic niso bili ustrezno preneseni in vgrajeni v besedilo načrtov. Omilitveni ukrepi torej sami po sebi niso terjali novih omejitev in usmeritev k načrtom, temveč prenos obstoječih določil (iz naravovarstvenih smernic) v ustrezna poglavja v tistih LUN, kjer je bil prenos pomanjkljiv. Okoljsko poročilo skupno določa štirinajst omilitvenih ukrepov, pri čemer se nekateri nanašajo na vse LUN, drugi pa samo na določene. Največ omilitvenih ukrepov se nanaša na ukrepe v okolju divjadi, in sicer na način izvedbe in prostorsko ter časovno usmerjanje biomeliorativnih in biotehničnih ukrepov, npr. omejitve krmljenja v habitatih gozdnih kur, odmike lokacij lovskih tehniških objektov od določenih naravovarstveno pomembnih območij, omejitve gnojenja, baliranja, časovne omejitve in pogostost košnje na naravovarstveno pomembnih območjih ipd. Nekateri omilitveni ukrepi se nanašajo tudi na ukrepe v samih populacijah divjadi, npr. natančnejši prikaz prostorskih in časovnih omejitev ter prepovedi lova, ukrepanje v populacijah tujerodnih vrst in omejitve lova s pastmi.

Okoljsko poročilo obsega tudi priporočila za dodatno izboljšanje LUN LUO 2021–2030, ki bi še povečala njegove pozitivne vplive na okolje, in sicer skupno enajst priporočil. Za razliko od omilitvenih ukrepov izvedba priporočil ni obvezujoča. Medtem ko se nekatera priporočila nanašajo neposredno na vsebino LUN (npr. populacijski cilji pri parkljasti divjadi naj bodo jasno navezani na cilj ohranjanja oz. izboljšanja stanja pomlajevanja gozda; usmeritve za vključevanje lovskega sektorja v kmetijsko politiko), se druga priporočila nanašajo na procese, ki niso v pristojnosti LUN, temveč se nanašajo na zakonodajo, na projektno delo ali celo na politiko drugih

sektorjev (npr. kmetijstvo). V vsakem primeru pa so tesno povezana z vsebinami LUN in pomembno sopogojujejo učinkovitost ter doseganje ciljev LUN (npr. usmeritve za uveljavitev prepovedi svinca v nabojih, ukrepi za ohranjanje kozoroga).

Nabor omilitvenih ukrepov in priporočil s podrobno obrazložitvijo je naveden v okoljskem poročilu in dodatku za LUN LUO (Okoljsko poročilo LUN LUO, 2022; Dodatek okoljskemu poročilu za presojo sprejemljivosti izvedbe petnajstih dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021–2030 na varovana območja [Dodatek okoljskemu poročilu LUN LUO], 2022).

4 RAZPRAVA

Postopek CPVO, določen v ZVO-2 in podzakonskih aktih, je pomemben instrument ugotavljanja in preprečevanja morebitnih negativnih vplivov planov na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturne dediščine. Načrti, ki jih obravnava CPVO, obravnavajo različna področja. Gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji, vključno z upravljanjem divjadi, temelji na načelih trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti, orodje za uresničevanje ciljev vseh treh načel pa so gozdnogospodarski načrti in lovsko upravljavski načrti. Gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrti kot načrti rabe naravnih dobrin prek zahtev, zapisanih v področni zakonodaji, upoštevajo smernice s področja varstva narave, gozdnogospodarski načrti pa tudi s področja varstva kulturne dediščine in s področja upravljanja z vodami. Na tak način so v načrte že vključene vsebine z drugih področij, predvsem v obliki usmeritev, omejitev in prepovedi. Gozdovi pozitivno vplivajo na številne elemente okolja (npr. čistijo podzemne, stoječe in tekoče vode, zadržujejo odtok in povečujejo vodne zaloge, so habitat rastlinskim in živalskim vrstam, med drugim številnim redkim in ogroženim vrstam ...). Za druge pomene gozdov, ki jih v gozdarstvu obravnavamo v okviru funkcij gozdov, pa je potrebno prilagojeno gospodarjenje (npr. ukrepi za izboljšanje zagotavljanja zaščitne funkcije gozdov). Številni pozitivni vplivi na okolje oz. ključne ekološke vloge so prepoznane tudi pri divjadi, npr. raznos semen, transport hranil, dekompozicija, vloga v prehranski verigi itn. GGN

GGO in LUN LUO se nanašajo na celotno državo in celostno ter na strateški ravni opredeljujejo cilje, usmeritve in ukrepe za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje divjadi (ter njenega okolja), pri čemer je eden od osnovnih namenov načrtov ravno trajnostno ohranjanje in raba teh naravnih virov. Temu potrjujejo tudi nekateri podatki o ohranjenosti slovenskih gozdov, kot so velik delež gozdnatosti in omejevanje krčitev; uvrščanje slovenskih gozdov v skupino najbolj ohranjenih gozdov v Evropi (EEA, 2021); delež ohranjenih gozdov in le delno spremenjenih gozdov presega 70 %; največja povprečna lesna zaloga v gozdovih med državami EU (EEA, 2021); bistveno večja akumulacija prirastka v primerjavi z drugimi državami EU (EEA, 2021); naravna obnova gozdov je na več kot 90 % gozdnih površin idr. Zaradi vseh naštetih dejstev je v omrežju Natura 2000 kar 44,6 % gozdov.

Postopek CPVO je za GGN GGO in LUN LUO potekal prvič, zato je pomenil večjo časovno obremenitev tako pri izdelovalcih okoljskega poročila kot tudi pri presojevalcih. V intenzivnem postopku usklajevanja z mnenjedajalci so bili v okoljskem poročilu prepoznani morebitni negativni vplivi načrtov in predvideni ukrepi za njihovo odpravo oz. omilitve. Tako se je izboljšala učinkovitost doseganja osnovnega namena načrtov, to je izboljšanje stanja okolja in narave ob hkratni trajnostni rabi naravnih dobrin. Obenem je okoljsko poročilo prepoznalo in navedlo vzvode, prek katerih bodo načrti v okviru vrednotenih okoljskih ciljev zagotavljali pomembne pozitivne učinke. Prepoznani pozitivni vplivi načrtov so obsežni in večplastni ter kažejo na uspešno delo pri zasnovi in pripravi načrtov.

Med pomembnejšimi prispevki postopka CPVO in izdelave okoljskega poročila velja poudariti:

GGN GGO in LUN LUO 2021–2030 so dodatno pregledali pripravljavci okoljskega poročila, kar pomeni revizijo oz. celovit pregled vsebin vseh načrtov nepristranskega pregledovalca, ki ni sodeloval v sami pripravi osnutkov načrtov. Na podlagi tega pregleda in podanih ocen so bili načrti dopolnjeni, dodatno usklajeni med območji in izboljšani. Ob tem velja poudariti, da je bilo večjih vsebinskih popravkov načrtov

relativno malo, kar pomeni, da so bili načrti že v osnovi dobro pripravljani. To se je odrazilo tudi v mnenjih nosilcev urejanja prostora, kjer sta se kot ključni izpostavili dve vprašanji: ali zadostuje, da so usmeritve za posamezno področje varstva narave v prilogi načrtov ali pa morajo biti vključene v samo besedilo in ali je vrednotenje v zadostni meri znanstveno utemeljeno?

V okviru izdelave in sprejemanja okoljskega poročila je bil narejen napredek k vključevanju smernic s posameznih področij v različna vsebinska poglavja načrtov, kar omogoča večjo jasnost načrtov in usklajenost usmeritev. Na podlagi zahtev mnenjedajalcev so bile dopolnjene tudi nekatere prostorske podlage (npr. karta zasnove gozdne infrastrukture).

Obširna analiza na ključnih osrednjih conah krovnih kvalifikacijskih vrst ptic z večjimi zahtevami glede določenih kazalnikov in primerjava rezultatov analize z ekološkimi zahtevami vrst, navedenih v PUN, je omogočila določitev dolgoročnih ciljev v GGO za posamezne kazalnike. Tako je bila narejena prva celovita analiza stanja, ki bo v prihodnje uporabna za spremljanje uspešnosti ukrepov in za pripravo drugih načrtov, kot je na primer PUN.

Okoljsko poročilo je omogočilo širši pogled na posamezna vsebinska področja. Z izdelanimi gozdnogospodarskimi načrti in okoljskim poročilom je zelo poudarjen širši pomen izvajanja gojitvenih del, še posebno obnove in nege kot ukrepa za oblikovanje stabilnih sestojev, odpornih na podnebne spremembe, ter s tem osrednjega ukrepa prilagajanja na podnebne spremembe. Izpostavljeni so tudi mehanizmi za povečanje realizacije načrtovanih gojitvenih del, pri čemer se v ospredje postavlja usposabljanje lastnikov gozdov in financiranje izvedbe gozdnogojitvenih del v zasebnih gozdovih. Za povečanje realizacije načrtovanih gojitvenih del in morebitnega poseka pa je zelo poudarjen tudi pomen povezovanja lastnikov gozdov. Stopnja ohranjenosti gozdov in uspešnost blaženja ter prilagajanja gozdov na podnebne spremembe sta namreč povezani z interesom lastnikov za gospodarjenje z gozdnimi sestoji.

Okoljsko poročilo je s priporočili, ki presegajo območne načrte, opozorilo, katere pogoje zunaj

gozdnogospodarskega in lovske upravljaljskega načrtovanja je treba okrepiti in zagotoviti, da bo izvedba GGN GGO 2021–2030 in LUN LUO 2021–2030 ter podrejenih GGN GGE in dvoletnih LUN LUO lahko čim boljša. Pri tem je predvsem ključen proaktiven pristop odločevalcev, ki so odgovorni za pripravo in posodobitev strokovno utemeljenih pravnih predpisov s področja gospodarjenja z gozdovi in upravljanja z divjadjo.

V primeru LUN LUO 2021–2030 je dodana vrednost okoljskega poročila tudi širjenje »vplivnega območja« načrtov z dodajanjem in poudarjanjem usmeritev, s katerimi načrti vplivajo na druge rabe prostora in na druge sektorje (npr. kmetijstvo). Z upoštevanjem priporočil okoljskega poročila so v načrte vneseni nastavki za prihodnje sooblikovanje politik rabe prostora.

V okviru priprave okoljskih poročil za GGN GGO 2021–2030 in LUN LUO 2021–2030 pa izpostavljamo nekatere izzive:

Postopek CPVO je naporen, zaradi številnih usklajevanj, iskanja rešitev in dopolnjevanj dolgotrajen, kar se kaže v bistvenem podaljšanju časa priprave GGN GGO in LUN LUO. Tako se zamakne začetek njihove veljavnosti, kar lahko povzroči negativne upravljaljske in pravno-formalne posledice, prav tako pomeni bistveno obremenitev že tako zelo zahtevnega postopka izdelave načrtov.

Postopek CPVO je v ZVO-2 in podzakonskih aktih jasno zapisan in tudi iz prakse z vseh področij izhaja, da je postopek časovno zahteven. Zakonodaja s področja gozdarstva (ZG, 1993; Pravilnik, 2010) sicer vsebuje člene, ki se nanašajo na postopek priprave načrtov v primeru CPVO, vendar pa ne upošteva dodatnih okoliščin v časovnici priprave načrtov. Zato je izdelava načrtov v času, predvidenem z gozdarsko zakonodajo, ob izvedbi postopka CPVO praktično neizvedljiva.

Glede na velik vložek sredstev, energije in znanja v pripravo okoljskih poročil je končni nabor omilitvenih ukrepov in priporočil relativno majhen, kar kaže, da so številne vsebine že vključene v načrte v samem postopku izdelave GGN GGO in LUN LUO in da bi bil sam postopek CPVO za področje gospodarjenja z gozdovi in upravljanje z divjadjo lahko v prihodnje hitrejši.

Kljub nekaterim pomislekom o učinkovitosti CPVO zaradi dolgotrajnosti in zapletenosti postopka pa velja nanj pogledati tudi z druge perspektive. Postopek CPVO je treba razumeti kot proces, katerega pomen je večplasten in ga ni mogoče preprosto meriti s količino omilitvenih ukrepov ter popravkov načrtov. V postopek so bili vključeni ključni strokovnjaki s področja presoje vplivov na okolje, upravljanja gozdov in divjadi, ohranjanja narave, upravljanja z vodami, varstva kulturne dediščine. Tako so se okrepili tudi odnosi med pristojnimi institucijami, izboljšal se je način iskanja konsenza pri upravljanju gozdov. V presojo so vključene tudi najnovejše analize in raziskave, s katerimi so se določile referenčne vrednosti za presojo načrtov. Tako je zagotovljena tudi večja verodostojnost številnih vsebin načrtov. Na koncu se je v pripravo okoljskih poročil vključila tudi javnost, ki je lahko s pripombami na omilitvene ukrepe vplivala na načrte. Sedanji GGN GGO 2021–2030 ter LUN LUO 2021–2030 so zaradi vključitve različnih mnenjedajalcev in presojevalcev ter javnosti v postopku CPVO dobili bistveno večjo težo. Hkrati se s CPVO izboljšuje vpetost gozdarskega in lovskega načrtovanja v okoljsko politiko Slovenije, kar daje obema sektorjema večjo veljavo.

5 VIRI

- Canter L.W. 1997. Environmental Impact Assessment. Mc GrawHill International Edition. McGraw-Hill Publishing Company, Inc, New York.
- Danev G., Žitnik D., Kutnar L. 2020. Analiza ciljev in ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 2015–2018/19, 2020. LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji. Akcija A.3 – Sektor gozdarstvo in upravljanje z divjadjo. MOP, ZGS, ZRSVN.
- Directive 2001/42/ec of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment.
- Dodatek okoljskemu poročilu za presojo sprejemljivosti izvedbe 14 območnih gozdnogospodarskih načrtov za obdobje 2021–2030 na varovana območja. 2022. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije, Zavita d.o.o.
- Dodatek okoljskemu poročilu za presojo sprejemljivosti izvedbe 15 dolgoročnih lovske upravljaljskih načrtov za obdobje 2021–2030 na varovana območja. 2022. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije, Zavita d.o.o.

- EEA, 2021. <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/forest-growing-stock-increment-and-fellings-3/assessment> Dostopno 10. 4. 2022.
- Joseph K., Eslamian S., Ostad-Ali-Askari K., Nekooei M., Talebmorad H., Hasantabar-Amiri A. 2019. Environmental Impact Assessment as a Tool for Sustainable Development. In: Leal Filho, W. (eds.) Encyclopedia of Sustainability in Higher Education. Springer, Cham.
- Kogovšek T., Danev G., Krajčič D. 2011. Ukrepi upravljanja z Naturo 2000 v slovenskem gozdarstvu. Gozdarski vestnik, 69, 1: 47–52.
- Matko M., Golobič M. 2012. Celovita presoja vplivov na okolje kot orodje za varstvo krajine. Urbani izziv. Posebna izdaja: 72–81.
- Okoljsko poročilo za 14 območnih gozdnogospodarskih načrtov za obdobje 2021–2030. 2022. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije, Zavita d.o.o.
- Okoljsko poročilo za 15 dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021–2030. 2022. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije, Zavita d.o.o.
- Poljanec A. (ur.). 2019. Gozd in gozdarstvo v samostojni Sloveniji – 25 let javne gozdarske službe. Ljubljana, Silva Slovenica, 68 str.
- Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20).
- Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10 in 3/11).
- Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05 in 44/22 – ZVO-2).
- Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20, 97/20 – popr. in 44/22).
- Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)
- Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb in 105/22 – ZZNŠPP).
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg).
- Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg, 84/18 – ZIURKOE in 158/20).
- Zakon o vodah (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdrI-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15 in 65/20).
- Zakon o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. 33/07, 70/08 – ZVO-1B, 108/09, 80/10 – ZUPUDPP, 43/11 – ZKZ-C, 57/12, 57/12 – ZUPUDPP-A, 109/12, 76/14 – odl. US, 14/15 – ZUUJFO, 61/17 – ZUreP-2 in 199/21 – ZUreP-3).